

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PIEKTĀ NODAĻA

LIETA “TITARENKO pret UKRAINU”

(Pieteikums Nr. 31720/02)

SPRIEDUMS

STRASBŪRA

2012. gada 20. septembrī

GALĪGĀ REDAKCIJA

20.12.2012.

Šis spriedums ir kļuvis galīgs saskaņā ar Konvencijas 44. panta 2. punktu. Tajā var tikt veikti redakcionāli labojumi.

Lietā “Titarenko pret Ukrainu”
Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Piektā nodaļa), sanākusi kā palāta šādā sastāvā:
Dīns Špīlmanis [*Dean Spielmann*], priekšsēdētājs,
Marks Viligērs [*Mark Villiger*],
Karels Jungvirts [*Karel Jungwiert*],
Boštjans M. Zupančičs [*Boštjan M. Zupančič*],
Ena Pauere-Forde [*Ann Power-Forde*],
Ganna Judkivska [*Ganna Yudkivska*],
Andrē Potokī [*André Potocki*], tiesneši,
un Stīvens Filipss [*Stephen Phillips*], nodaļas sekretāra vietnieks,
pēc apspriešanās slēgtā sēdē 2012. gada 10. jūlijā
pasludina šo spriedumu, kas pieņemts attiecīgajā datumā.

TIESVEDĪBA

1. Lieta ierosināta, ņemot vērā pieteikumu (Nr. 31720/02) pret Ukrainu, ko saskaņā ar Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – “Konvencija”) 34. pantu 2001. gada 17. septembrī Tiesai iesniedza Ukrainas pilsonis Pjotrs Jevgeņjevičs Titarenko [*Pyotr Yevgenyevich Titarenko*] (turpmāk tekstā – “pieteikuma iesniedzējs”).
2. Pieteikuma iesniedzēju, kuram tika piešķirta bezmaksas juridiskā palīdzība, pārstāvēja Harkovā praktizējošs jurists A. A. Kristenko [*A. A. Kristenko*]. Ukrainas valdību (turpmāk tekstā – “Valdība”) pārstāvēja toreizējais Valdības pārstāvis no Tieslietu ministrijas J. Zaicevs [*Y. Zaytsev*].
3. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka cietis no vairākiem Konvencijas 3. panta, 5. panta 3. un 4. punkta, 6. panta 1. punkta un 3. punkta c) apakšpunkta, 8. panta, kā arī 13. panta pārkāpumiem.
4. 2008. gada 16. decembrī Piektās nodaļas priekšsēdētājs nolēma par pieteikumu paziņot Valdībai. 2010. gada 23. februārī Tiesa aicināja puses iesniegt papildu apsvērumus par pieteikuma iesniedzēja sūdzību saskaņā ar Konvencijas 6. pantu par tiesībām uz aizstāvību. Vienlaikus tika nolemts arī izvērtēt pieteikuma pieņemamību un izskatīšanu pēc būtības (Konvencijas 29. panta 1. punkts).

FAKTISKIE APSTĀKĻI

I. LIETAS APSTĀKĻI

5. Pieteikuma iesniedzējs ir dzimis 1962. gadā un dzīvo Debaļcevē.

A. Tiesvedība krimināllietā pret pieteikuma iesniedzēju

6. 1996. gada 12. aprīlī pieteikuma iesniedzējs (bijušais policijas darbinieks) un B. tika izsludināti meklēšanā kā aizdomās turētie A. aplaupīšanā.
7. 1996. gada 24. jūnijā pieci policijas darbinieki ieradās vasarnīcā ārpus Svetlodarskas pilsētas Doņeckas apgabalā, jo tika uzskatīts, ka tur slēpjas pieteikuma iesniedzējs un B. Kad policijas darbinieki tuvojās mājai un sevi identificēja, uz viņiem izšāva no Kalašņikova tipa

---

automāta un meta rokas granātas. Tā rezultātā viens policijas darbinieks tika nogalināts un divi guva smagus ievainojumus. Noziedznieki aizbēga.

8. Tajā pašā dienā Artemivskas rajona prokuratūra (turpmāk tekstā – “prokuratūra”) ierosināja krimināllietu par policijas darbinieku slepkavību un slepkavības mēģinājumu dienesta pienākumu pildīšanas laikā.

9. 1996. gada 3. jūlijā prokuratūra pieteikuma iesniedzēja prombūtnē apsūdzēja viņu iepriekšminētajos noziedzīgajos nodarījumos un pavēlēja aizturēt. Nākamajā dienā viņš tika izsludināts meklēšanā.

10. 1996. gada 10. jūlijā krimināllieta pret pieteikuma iesniedzēju tika atlikta, jo nebija iespējams noteikt pieteikuma iesniedzēja un līdzapsūdzētā atrašanās vietu.

11. 2000. gada 9. martā pieteikuma iesniedzēju aizturēja Grieķijā, pamatojoties uz starptautisko apcietināšanas orderi.

12. 2000. gada 9. augustā Grieķija viņu izdeva Ukrainai, un tiesvedība krimināllietā tika atjaunota. Tajā pašā dienā Doņeckas apgabala advokātu kolēģija iecēla advokātu R. par pieteikuma iesniedzēja aizstāvi šajā tiesvedībā, sākot no 2000. gada 11. augusta. Pieteikuma iesniedzēja radnieki parakstīja līgumu ar advokātu R. par pieteikuma iesniedzēja pārstāvību.

13. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka pēc ierašanās Ukrainā nodots policijas uzraudzībā un sists trīs dienas, līdz liecinājis pret sevi. Spriedumā pret pieteikuma iesniedzēju (skat. 29. punktu turpmāk) valsts tiesa konstatēja, ka 2000. gada 10. augustā pieteikuma iesniedzēju policijas aizturēšanas vietā apmeklēja policijas darbinieki I.S. un D.S., kuri konfidencialā sarunā (*доверительная беседа*) ar viņu pārrunāja nesaistītas lietas, proti, nelikumīgu ieroču tirdzniecību šajā apgabalā. Viņi nejautāja par policijas darbinieka slepkavību, bet pieteikuma iesniedzējs viņiem pastāstīja, ka slepkavības dienā atradies konkrētās vasarnīcas pirmajā stāvā un bēgot metis rokas granātu, kas neuzsprāga. Pieteikuma iesniedzēju apmeklēja arī divi citi policijas darbinieki N. un A., lai runātu par vēl vienu nesaistītu noziegumu. Viņi apgalvoja, ka viņš uzstājis uz savu nevainīgumu, bet atteicies sniegt oficiālu liecību bez advokāta. Visi četri policijas darbinieki noliedza pieteikuma iesniedzēja ietekmēšanu.

14. 2000. gada 11. augustā pieteikuma iesniedzējam uzrādīja apsūdzības, kas bija grozītas, ņemot vērā kopš 1996. gada jūnija savāktos pierādījumus. Pēc oficiālās apsūdzības uzrādīšanas pieteikuma iesniedzēju nopratināja advokāta R. klātbūtnē. Viņš apstiprināja savas iepriekšējās atzīšanās liecības. Viņš nesūdzējās par sliktu izturēšanos. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka pēc šīs nopratināšanas viņam piecpadsmit dienas tika liegts tikt ar savu advokātu. Pēc Valdības teiktā 2000. gada 29. augustā pieteikuma iesniedzēju nopratināja bez advokāta, jo viņš bija izteicis šādu vēlmi, savukārt pārējās dienās šajā laikposmā advokāts R. nebija lūdzis tikšanos ar pieteikuma iesniedzēju.

15. 2000. gada 1. un 5. septembrī pieteikuma iesniedzējam tika izsaukta neatliekamā medicīniskā palīdzība nieru kolikas dēļ.

16. 2000. gada 4. septembrī pieteikuma iesniedzēja brālis lūdza izmeklētājam ļaut advokātam K. būt par aizstāvi šajā lietā, jo advokāts R. bija aizņemts citās lietās. Šo lūgumu apmierināja.

17. 2000. gada 6. septembrī pieteikuma iesniedzējs kopā ar advokātu K. piedalījās nozieguma notikumu rekonstrukcijā uz vietas.

18. 2000. gada 8. septembrī advokāts R. lūdza izmeklētājam atļaut viņam neierobežoti satikties ar pieteikuma iesniedzēju izmeklēšanas laikā. 2000. gada 11. septembrī izmeklētājs atļāva viņam vienreiz satikties ar pieteikuma iesniedzēju. 2000. gada 28. septembrī advokāts R. apstrīdēja izmeklētāja lēmumu Doņeckas apgabala prokuratūrā. 2000. gada oktobrī Doņeckas apgabala prokuratūras Izmeklēšanas nodaļas vadītājs atļāva advokātam R. neierobežoti satikties ar pieteikuma iesniedzēju.

19. 2000. gada 22. septembrī Artemivskas rajona prokurors pagarināja pieteikuma iesniedzēja apcietinājumu līdz 2000. gada 26. oktobrim. 2000. gada 14. oktobrī un 25. decembrī Doņeckas apgabala prokurors vēl pagarināja pieteikuma iesniedzēja apcietinājumu attiecīgi līdz 2000. gada 26. decembrim un 2001. gada 26. janvārim. 2001. gada 11. janvārī un

-
20. februārī Ģenerālprokuratūra pagarināja pieteikuma iesniedzēja apcietinājumu attiecīgi līdz 2001. gada 9. martam un 9. jūnijam.
20. 2000. gada 20. oktobrī pieteikuma iesniedzēja māte sūdzējās Ģenerālprokuratūrai, ka pret pieteikuma iesniedzēju slikti izturas un viņam ir ierobežota piekļuve advokātam. Doņeckas apgabala prokuratūra uz šo sūdzību atbildēja 2000. gada 28. novembra vēstulē. Tā cita starpā norādīja: nav pierādījumu tam, ka pret pieteikuma iesniedzēju slikti izturas, un pats pieteikuma iesniedzējs noliedza sliktu izturēšanos. Prokuratūra arī uzsvēra, ka 2000. gada 11. augustā pieteikuma iesniedzējs nopratināts advokāta R. klātbūtnē un pieteikuma iesniedzēja un viņa advokāta saziņai nav nekādu šķēršļu. Visi advokāta R. lūgumi satikties ar pieteikuma iesniedzēju ir apmierināti, un advokāts ir saņēmis atļauju jebkurā brīdī satikties ar pieteikuma iesniedzēju, turklāt viņa apmeklējumu ilgums nav ierobežots.
21. 2000. gada novembrī pieteikuma iesniedzējs mainīja savu liecību un apgalvoja, ka atzišanās no viņa panākta spaidu kārtā. Pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka nevarēja būt iesaistīts viņam inkriminētajos noziedzīgajos nodarījumos, jo tobrīd atradies Vladikaukāzā (Krievijā). Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja: uzzinājis no radniekiem, ka policija viņu meklē saistībā ar apšaudi, viņš izlēmis neatgriezties Ukrainā.
22. 2001. gada 13. maijā Doņeckas apgabala prokuratūra atteicās uzsākt kriminālprocesu pret policijas darbiniekiem par iespējami sliktu izturēšanos pret pieteikuma iesniedzēju *corpus delicti* trūkuma dēļ.
23. 2001. gada 2. jūlijā prokuratūra Doņeckas apgabala apelācijas tiesai (turpmāk tekstā – “apelācijas tiesa”) iesniedza apsūdzības rakstu pret pieteikuma iesniedzēju un līdzapsūdzēto B. Viņi tika nodoti tiesāšanai par policijas darbinieku slepkavību un slepkavības mēģinājumu dienesta pienākumu pildīšanas laikā, un šaujamo ierociņu nelikumīgu glabāšanu.
24. 2001. gada 1. augustā apelācijas tiesā notika sagatavošanās tiesas sēde. Šajā sēdē nepiedalījās ne pieteikuma iesniedzējs, ne viņa advokāts. Tiesnesis uzskatīja, ka lieta ir gatava izskatīšanai un, nenorādot nekādu iemeslu, lēma, ka pieteikuma iesniedzējam jāpaliek pirmstiesas apcietinājumā.
25. Lietas izskatīšana sākās 2001. gada 19. septembrī Debaļceves rajona tiesā. Tiesas sēžu laikā pieteikuma iesniedzējs tiesas sēdes zālē tika turēts metāla “būri”. Viņa advokāts tiesas zālē sēdes sēdēja mazliet atstatu no “būra”.
26. 2002. gada 10. janvārī pieteikuma iesniedzējs iesniedza lūgumu viņu atbrīvot. 2002. gada 23. janvāra vēstulē tiesas priekšsēdētājs viņu informēja, ka šis lūgums tiks izskatīts nākamajā tiesas sēdē. Šī tiesas sēde notika 2002. gada 11. aprīlī, kad tiesa izskatīja iepriekšminēto lūgumu un noraidīja pieteikuma iesniedzējam piemērotā drošības līdzekļa maiņu, pamatojoties uz to, ka viņš varētu izvairīties no soda izciešanas vai kavēt izmeklēšanu. Tiesa ņēma vērā to, ka pieteikuma iesniedzējs tika apsūdzēts smagos noziedzīgos nodarījumos, par kuru izdarīšanu soda ar brīvības atņemšanu uz vairāk nekā trim gadiem, viņam nebija pastāvīgas dzīvesvietas un darba Ukrainas teritorijā, un viņš bija slēpies Grieķijā ar viltotiem dokumentiem un izdots no šīs valsts.
27. 2002. gada 21. jūlijā tiesa izskatīja vēl vienu pieteikuma iesniedzēja lūgumu viņu atbrīvot, kas bija iesniegts 2002. gada 3. jūlijā, un noraidīja to ar tādu pašu pamatojumu kā 2002. gada 11. aprīlī.
28. Lietas izskatīšanas laikā pieteikuma iesniedzējs un viņa māte vairākkārt lūdza atļaut pieteikuma iesniedzējam satikties ar ģimeni. 2001. gada 31. oktobra, 2002. gada 23. janvāra un 2003. gada 5. augusta vēstulē Doņeckas apgabala apelācijas tiesa viņu lūgumus noraidīja un norādīja, ka pēc Kriminālprocesa 345. panta apsūdzētie, kuri atrodas pirmstiesas apcietinājumā, ar ģimeni var satikties tikai pēc notiesāšanas.
29. 2004. gada 6. aprīlī apelācijas tiesa divu profesionālu tiesnešu un trīs piesēdētāju (*народни засідатели*) sastāvā atzina pieteikuma iesniedzēju par vainīgu un notiesāja ar brīvības atņemšanu uz piecpadsmit gadiem. Pieteikuma iesniedzēja notiesāšanas pamatā bija viņa un B. atzišanās liecības, kas tika sniegtas izmeklēšanas laikā advokātu klātbūtnē, un četru

---

1996. gada 24. jūnija incidentā iesaistīto policijas darbinieku liecības, no kuriem divi bija identificējuši pieteikuma iesniedzēju kā vienu no noziedzīgā nodarījuma izdarītājiem. Pirmās instances tiesa ņēma vērā arī lidmašīnas biļeti uz pieteikuma iesniedzēja vārda, kas tika atrasta notikuma vietā izmeklēšanas laikā, un pieteikuma iesniedzēja pasi, kas bija noslēpta krūmos netālu no noziedzīgā nodarījuma izdarītāju bēgšanas ceļa. Tiesa izskatīja pieteikuma iesniedzēja sūdzības par to, ka pārkāptas viņa tiesības uz aizstāvību. Tā norādīja, ka pieteikuma iesniedzēja advokāts ir piedalījies sākotnējā pieteikuma iesniedzēja nopratināšanā, konfrontēšanā ar vienu no cietušajiem un notikušā nozieguma notikuma vietas rekonstrukcijā, uz ko tiesa pamatojās savā lēmumā. Attiecībā uz viņa nopratināšanu bez advokāta 2000. gada 29. augustā tiesa norādīja, ka pieteikuma iesniedzējs pats labprātīgi bija piekritis sniegt liecības bez advokāta un todien nesūdzējās par sliktu izturēšanos.

Tiesa arī izvērtēja pieteikuma iesniedzēja sūdzības par sliktu izturēšanos no policijas puses, kurās viņš apgalvoja, ka policija pirmajās izmeklēšanas dienās piespiedusi viņu liecināt pret sevi. Tiesa konstatēja, ka nākamajā dienā pēc aizturēšanas četri policijas darbinieki viņu neoficiāli nopratināja par jautājumiem, kas nebija saistīti ar viņa krimināllietu, un viņš atzinies, ka atradies nozieguma vietā, lai gan viņam par šo notikumu netika jautāts (skat. 14. punktu). Tiesa norādīja, ka pieteikuma iesniedzēja apgalvojumiem nav nekādu pierādījumu un pieteikuma iesniedzējs nebija sūdzējies par sliktu izturēšanos sava advokāta klātbūtnē 2000. gada 11. augustā. Turklāt tiesa uzvēra, ka prokuratūra bija izmeklējusi pieteikuma iesniedzēja sūdzības un atteikusies uzsākt kriminālprocesu pret policijas darbiniekiem. Tiesa piekrita prokurora lēmumam un noraidīja pieteikuma iesniedzēja sūdzības.

30. 2004. gada 6. aprīlī tiesa arī atļāva pieteikuma iesniedzējam satīties ar vecākiem.

31. Pieteikuma iesniedzējs pārsūdzēja šo lēmumu Augstākajā tiesā. Savā sūdzībā pieteikuma iesniedzējs cita starpā apstrīdēja tiesas, kas bija pasludinājusi 2004. gada 6. aprīļa spriedumu, sastāvu, apgalvojot: lai gan Likuma par tiesu varu 65. pants paredz, ka piesēdētājus ieceļ no pašvaldības iestāžu apstiprinātiem sarakstiem, divi no trim piesēdētājiem, kuri bija piedalījušies viņa lietas izskatīšanā, neparādījās sarakstā, ko 2003. gada 27. novembrī bija apstiprinājusi Debaļceves pilsētas dome.

32. 2004. gada 16. decembrī Augstākā tiesa atstāja spēkā 2004. gada 6. aprīļa spriedumu. Tā īpaši norādīja, ka apelācijas tiesas sastāvs atbilda likuma prasībām.

B. Pieteikuma iesniedzēja turēšana dažādās pirmstiesas apcietinājuma vietās

33. Pēc ierašanās no Grieķijas 2000. gada 9. martā pieteikuma iesniedzēju ievietoja Doņeckas pilsētas īslaicīgās aizturēšanas vietā (turpmāk tekstā – “*ITT*”). Pēc tam viņš tika turēts vairākās citās pirmstiesas apcietinājuma vietās, tostarp Doņeckas pirmstiesas apcietinājuma iestādē (turpmāk tekstā – “*SIZO*”) un Debaļceves *ITT*.

34. 2002. gada jūlijā Debaļcevē viņa lietā notika vairākas apelācijas tiesas sēdes. Pēc tam viņu pārveda uz Debaļceves *ITT*, kur viņš tika turēts no 2002. gada 8. līdz 15. jūlijam. Tiesas sēdēs pieteikuma iesniedzējs sūdzējās par ieslodzījuma apstākļiem. Viņš apgalvoja, ka apgāde ar pārtiku nav pietiekama un viņam nav atļauts saņemt paciņas no radniekiem. Viņš arī sūdzējās, ka par spīti vasaras karstumam kamerā nav ūdensapgādes, kas padara sanitāros apstākļus neizturamus.

35. 2002. gada 23. augustā Doņeckas apgabala prokuratūra lika Debaļceves pilsētas prokuratūrai izmeklēt pieteikuma iesniedzēja sūdzības par to, ka laikposmā, kad viņš atradās Debaļceves *ITT*, proti, no 2001. gada maija līdz jūnijam, viņš netika apgādāts ar pārtiku un viņam nebija atļauts saņemt paciņas no radniekiem.

36. 2002. gada 27. augustā Debaļceves pilsētas prokuratūra pieņēma lēmumu atteikties uzsākt kriminālprocesu pret Debaļceves *ITT* darbiniekiem, jo nebija pierādījumu par noziedzīguma

---

nodarījuma izdarīšanu. Prokuratūra konstatēja, ka laikposmā, kad pieteikuma iesniedzējs atradās Debaļceves *ITT*, viņš bija saņēmis trīs paciņas no mātes un viņa nebija iesniegusi nekādas sūdzības. Tāpat prokuratūra atsaucās uz *ITT* uzraugu liecībām, kuri apgalvoja, ka pieteikuma iesniedzējs regulāri apgādāts ar pārtiku. Prokuratūra arī norādīja, ka pēc pieteikuma iesniedzēja sūdzību saņemšanas laikposmā, kad pieteikuma iesniedzējs atradās *ITT*, Debaļceves prokuratūra vairākkārt pārbaudīja pieteikuma iesniedzēja apcietinājuma apstākļus un likumību.

37. Doņeckas *SIZO* pieteikuma iesniedzējs tika turēts kamerā, kas paredzēta tiesībaizsardzības iestāžu (bijušajiem) darbiniekiem. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka 2002. gada 25. septembrī pārvests uz medicīnas daļu un ievietots kamerā ar ieslodzītajiem, kuri inficēti ar tuberkulozi. Pēc tam viņš ticis pārvests uz kameru ar vēl vienu ieslodzīto, kurš viņam kā bijušajam policijas darbiniekam draudējis ar vardarbību.

38. Laikā no 2002. gada oktobra pieteikuma iesniedzējs prokuratūrai iesniedza vairākas sūdzības par iepriekšminēto incidentu Doņeckas *SIZO* un apcietinājuma apstākļiem Debaļceves *ITT*; tāpat viņš apgalvoja, ka viņa apcietināšana ir nelikumīga.

39. 2002. gada 7. oktobrī Debaļceves pilsētas prokurora vietnieks izsniedza izziņu (*довідка*) par higiēnas prasībām Debaļceves *ITT*. Šajā izziņā norādīts, ka apcietinājuma apstākļus iepriekšminētajā *ITT* pārbaudījuši prokuratūras pārstāvji un sanitārepidemioloģiskās stacijas speciālisti. Viņi konstatēja, ka *ITT* ir sešas kameras, kas aprīkotas ar sanitārajām labierīcībām un ūdensapgādi. Tualetes un izlietnes ir darba kārtībā. Dzeramais ūdens tiek piegādāts atbilstoši grafikam. *ITT* ir duša, kas arī ir darba kārtībā. Kamerās ir divstāvu gultas, galds un soli. Izziņā arī norādīts, ka *ITT* ir pietiekams skaits matraču un gultas veļas, bet ieslodzītie izmanto savu gultas veļu. Ieslodzītie saņem trīs siltas maltītes dienā. Tāpat tajā uzsvērts, ka pieteikuma iesniedzējs sūdzējies par apcietinājuma apstākļiem *ITT* 2001. gadā. Laikposmā, kad prokuratūra regulāri (ik pēc desmit dienām) pārbaudīja apcietinājuma apstākļus *ITT* 2002. gadā, pieteikuma iesniedzējs prokuratūrai nebija sūdzējies. Visbeidzot secināts, ka nav konstatēts attiecīgo tiesību aktu pārkāpums.

40. 2002. gada 22. oktobra vēstulē prokuratūra norādīja, ka 2002. gada septembrī pieteikuma iesniedzēju izmeklēja cietuma ārsts, kurš viņam diagnosticēja hronisku gastrītu. Ārsts ieteica viņu pārvietot uz medicīnas daļu. Nekas neliecina par to, ka pieteikuma iesniedzējs tika ievietots kamerā ar ieslodzītajiem, kuriem bija tuberkuloze. Medicīnas daļā nebija kameras, kas paredzēta tiesībaizsardzības iestāžu (bijušajiem) darbiniekiem. Tomēr uzreiz pēc pieteikuma iesniedzēja lūguma viņš tika izņemts no kameras, kurā atradās kopā ar personu, kas viņam esot draudējusi.

II. PIEMĒROJAMIE VALSTS TIESĪBU AKTI

A. Apsūdzēto turēšana lietas izskatīšanas laikā

41. 1996. gada 16. oktobrī Iekšlietu ministrija, Tieslietu ministrija, Ģenerālprokuratūra, Augstākā tiesa un Drošības dienests ar kopīgu rīkojumu apstiprināja Instrukciju par kārtību, kādā apsūdzētos un notiesātos konvojē uz un no tiesām, kā arī tiesās pēc tiesu iestāžu pieprasījuma. Instrukcijas attiecīgajā daļā ir noteikts:

“7. [...] Tiesas zāles daļa, kurā atrodas apsūdzētie, ir aprīkota ar solu un koka nožogojumu viena metra augstumā, kas ir piestiprināts pie grīdas. Tiesas zālēs, kas atrodas pirmajā stāvā, logiem ir restes. Katrā tiesas ēkā jānodrošina, lai līdz 50 % tiesas zāļu, kurās tiek skatītas krimināllietas, būtu aprīkotas ar stacionāriem metāla nožogojumiem, kas norobežo apsūdzētos no tiesnešiem un citām personām, kuras atrodas tiesas zālē [...]. Šajās tiesas zālēs logi ir ar restēm neatkarīgi no tā, kurā stāvā tās atrodas.”

“23. Pēc mutiska tiesas priekšsēdētāja norādījuma galvenais uzraugs ļauj apsūdzētajam vai notiesātajam runāt ar savu aizstāvi, ekspertiem vai prokuroru un ļauj ārstam apsūdzēto vai notiesāto izmeklēt; tomēr šajos brīžos apsūdzētais vai notiesātais joprojām tiek apsargāts.

Šādas sarunas parasti notiek pieejamā telpā, kas paredzēta apsūdzētā vai notiesātā turēšanai tiesas sēžu pārtraukumos, un var norisināties jebkurā valodā [..].”

B. Tikšanās ar ģimeni

42. Saskaņā ar 1993. gada Pirmstiesas apcietinājuma likuma 12. panta pirmo daļu atļauju radniekiem apciemot apcietināto (principā vienreiz mēnesī uz vienu vai divām stundām) var dot apcietinājuma vietas amatpersonas, bet tikai ar konkrētajā lietā iesaistītā izmeklētāja vai tiesas rakstisku atļauju atkarībā no tā, vai notiek izmeklēšana vai lietas izskatīšana.

43. 1960. gada Kriminālprocesa kodeksa attiecīgajā daļā ir noteikts:

162. pants

Tikšanās ar apcietināto

“Satiekies ar apcietināto radniekiem vai citām personām var atļaut lietā iesaistītā persona vai iestāde. Tikšanās ilgums ir noteikts no vienas līdz divām stundām. Tikšanās noteikti nedrīkst atļaut biežāk nekā vienreiz mēnesī.”

345. pants

Atļaušana radniekiem tikties ar notiesāto

“Pirms sprieduma stāšanās spēkā attiecīgās tiesas priekšsēdētājam ir pienākums atļaut tuviem notiesātā radniekiem pēc pieprasījuma tikties ar notiesāto, kurš atrodas apcietinājumā.”

C. Citi attiecīgie valsts tiesību akti

Citi attiecīgie valsts tiesību akti ir apkopoti spriedumā lietā “Nevmeržickis [*Nevmerzhitsky*] pret Ukrainu” (Nr. 54825/00, 53.–61. punkts, ECT 2005-II (izraksti)) un lietā “Šalimovs [*Shalimov*] pret Ukrainu” (Nr. 20808/02, 39.–42. punkts, 2010. gada 4. marts).

III. ATTIECĪGIE STARPTAUTISKIE TIESĪBU AKTI

A. Ziņojums Ukrainas valdībai par Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (CPT) Ukrainas apmeklējumu no 2000. gada 10. līdz 26. septembrim

“b. Milicijas centrālās pirmstiesas apcietinājuma vietas (*ITT*)

[..]

49. Par spīti pasākumiem, uz kuriem Ukrainas iestādes norādīja, reaģējot uz CPT ieteikumiem divos iepriekšējos ziņojumos, delegācija nemanīja nekādus redzamus uzlabojumus apmeklēto *ITT* ieslodzījuma apstākļos [..]. Komiteja uzskata, ka noderīgāk būtu uzsvērt galvenos *ITT* trūkumus kopumā, nevis sīki analizēt katru apmeklēto *ITT*, jo problēmas, ar kurām saskaras *ITT* iestādes, visādā ziņā ir līdzīgas.

50. Lielākā daļa apmeklēto *ITT* bija pārpildītas. Piemēram, Sevastopoles *ITT* līdz pat 10 personām tika turētas kamerās ar platību 15 m², un vairākās kamerās personu bija vairāk nekā gultu.

---

51. Visās apmeklētajās *ITT* dabiskā apgaismojuma ieplūšanu kavēja blīvs metāla tīklojums uz logiem vai žalūzijām, un mākslīgais apgaismojums kopumā bija nepietiekams. Jebkāda lasīšana radīja slodzi acīm. Ventilācija bija neatbilstoša, un gaiss apmeklētajās kamerās – smacīgs. Ventilācijas trūkumu pastiprināja tas, ka kameras pārsvarā bija smakojošas, apcietinātajiem nebija nodrošināti ne kameru tīrīšanas līdzekļi, ne iespēja nomazgāties, izņemot izlietnē ar aukstu ūdeni. Tikai Litnas *ITT* visiem apcietinātajiem apcietinājuma laikā bija iespēja nomazgāties dušā. Turklāt sanitārās labierīcības gandrīz visās apmeklētajās *ITT* varēja būt labākas. Vēra ņemams izņēmums bija Simferopoles *ITT*, kur delegācija ievēroja, ka kameras ir tīras un apcietinātie ir nodrošināti ar pamata higiēnas līdzekļiem.

Vairākās *ITT* nebija pietiekams skaits matraču un segu visiem apcietinātajiem, turklāt to pašu tīrība bija apšaubāma. Izņemot vienu vai divas vietas, pārējās apmeklētajās *ITT* nebija iespējas pastaigāties svaigā gaisā. Netika nodrošinātas arī citas nodarbības, daudzās *ITT* apcietinātajiem pat bija aizliegti laikraksti.

52. Lielākajā daļā *ITT* vienreizējo dienas maltīti papildināja pārtikas paciņas no radniekiem. Apcietinātie, kuriem bija radnieku paciņas, dalījās pārtikā ar tiem, kuriem radnieku nebija. Ņemot vērā to, ka milicija finansiāli nespēj nodrošināt apcietinātajiem pietiekamu daudzumu pārtikas, uz pārtikas paciņām nevajadzētu attiecināt nekādus ierobežojumus.

CPT jau ir skaidri paudusi savu nostāju [...] attiecībā uz tiešu piekļuvi dzeramajam ūdenim; tai ir bažas, ka apcietinātajiem Kijevas *ITT* šāda piekļuve ir liegta.

53. Ņemot vērā iepriekšminētos apstākļus, kas ir nepieņemami, CPT vēl vairāk bažas rada tas, ka ievērojams skaits apcietināto *ITT* tiek turēti daudz ilgāk par noteikto 10 dienu termiņu.

[..]

57. CPT jau ir atzinīgi novērtējusi Ukrainas iestāžu veiktos pasākumus, reaģējot uz komitejas delegācijas novēroto. Tomēr, neraugoties uz šiem pasākumiem, Ukrainas iestādēm joprojām ir daudz ko darīt, lai izpildītu savu pienākumu turēt personas, kurām atņemta brīvība, tādos apcietinājuma apstākļos, kas neaizskar cilvēka cieņu. Ir skaidrs: lai panāktu ilgstošus uzlabojumus, augstākā prioritāte piešķirama mērķim samazināt pārpildītību. Tikai tad Ukrainas iestāžu centieni varētu nest augļus. Tomēr situācijas uzlabošanai pa to laiku jāveic noteikti pasākumi. Tāpēc CPT aicina Ukrainas iestādes nekavējoties veikt šādus pasākumus, kas jau norādīti abos iepriekšējos ziņojumos:

- nodrošināt, lai visi apcietinātie *ITT*:

būtu apgādāti ar pamata personiskās higiēnas līdzekļiem un viņiem būtu iespēja katru dienu nomazgāties;

varētu nomazgāties siltā dušā pēc ierašanās un vismaz vienreiz nedēļā, kamēr viņi atrodas apcietinājumā;

saņemtu nepieciešamos līdzekļus, lai varētu uzturēt kameras tīras un higiēniskas;

varētu saņemt paciņas no paša apcietinājuma sākuma.

- nodrošināt, lai apcietinātajiem visās *ITT* būtu nodrošināta lasāmviela (ja iestādē nav bibliotēkas, apcietinātajiem jāļauj saņemt laikrakstus vai grāmatas no radniekiem);

- pārskatīt noteikumus un praksi, kas attiecas uz apcietināto saziņu ar ārpusauli.”

B. Ziņojums Ukrainas valdībai par Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (CPT) Ukrainas apmeklējumu no 2002. gada 24. novembra līdz 6. decembrim

Ziņojumā sniegta šāda būtiska informācija:

“b. Milicijas centrālās pirmstiesas apcietinājuma vietas (*ITT*)

[..]

---

40. Kijevas *ITT* apsekojuma apmeklējums parādīja zināmus uzlabojumus: iestāde nebija pārpildīta (100 apcietinātie uz 156 vietām); trešais stāvs bija pamatīgi atjaunots, un visiem apcietinātajiem šajā stāvā bija gulta; ventilācijas sistēma otrajā sastāvā bija uzlabota. Turklāt *ITT* tagad ir divas nodarbību zonas. Tomēr bija vairākas sūdzības par to, ka piekļuve šīm zonām ir ierobežota līdz desmit minūtēm vai tamlīdzīgi. Bija pieejami matračī un segas (lai gan netīras). Taču kameru logus joprojām sedza slēgi, un pārējie apcietinājuma vietas stāvi vēl arvien atradās ļoti nolietotā stāvoklī (salīdzinājumam cita starpā skat. ziņojuma par 2000. gada apmeklējumu 48. punktu).

41. Attiecībā uz pārējām apmeklētajām *ITT* CPT vēlas uzsvērt, ka labākie sadzīves apstākļi novēroti Užhorodas apcietinājuma vietā. Kameras bija labi izgaismotas, kas daļēji panākts ar dabisko apgaismojumu, tīras, atbilstoši aprīkotas (ar gultu, matračī, segām, galdu, solu) un plašas (ar platību no 11 līdz 25 m²). Tomēr bija viens būtisks trūkums, proti, nebija laukuma pastaigām svaigā gaisā.

Pārējās vietās sadzīves apstākļi bija ļoti viduvēji. Patiesībā iepriekšējos ziņojumos aprakstītais joprojām lielā mērā ir aktuāls. Lai gan iestādes ir veikušas zināmus pasākumus īsi pirms CPT apmeklējuma, piemēram, pārkrāsojušas kameras vai nodrošinājušas matračus un segas (kā, piemēram, Žitomirā vai Odesā), kamerās joprojām ir kavēta dabiskā apgaismojuma ieplūšana, mākslīgais apgaismojums bieži vien ir vājš un ventilācija – nepietiekama. Tualetes kamerās nav atbilstoši nodalītas, ja vien vispār ir nodalītas, un izlietnes ir sliktā stāvoklī. Tāpat kā iepriekš higiēnas līdzekļu pieejamība ir atkarīga no apcietināto saņemtajām paciņām, un nav darīts nekas, lai apcietinātie varētu ievērot atbilstošu personīgo higiēnu.

Attiecībā uz pārtiku situācija atšķirās: dažās *ITT* tika nodrošinātas trīs ēdienreizes dienā, savukārt citās apcietinātos ēdināja divreiz vai pat tikai vienreiz dienā.

[..]

43. Turklāt tās bija ļoti pārpildītas, piemēram, ieskatoties apcietinājuma reģistrācijas žurnālos, atklājās, ka Mukačeves *ITT*, kur oficiāli bija vieta 28 apcietinātajiem, regulāri tika turēts līdz pat 42 personām, un Hustas *ITT* ar vietu 22 personām tika turēts līdz pat 35 apcietinātajiem.

[..]

45. [...] turklāt tā iesaka veikt attiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka:

- tajās *ITT*, kur jau ir vieta pastaigām svaigā gaisā, apcietinātie nekavējoties var tai piekļūt vienu stundu katru dienu;
- visās *ITT* apcietinātie nekavējoties tiek apgādāti ar pilnu komplektu tīras gultas veļas, kas regulāri tiek tīrīta;
- visās *ITT* apcietinātajiem nekavējoties tiek nodrošināti pamata personiskās higiēnas līdzekļi un ka viņi varētu katru dienu nomazgāties (tas nozīmē arī karstu dušu vienreiz nedēļā visa apcietinājuma laikā);
- visās *ITT* apcietinātie nekavējoties tiek apgādāti ar pārtiku atbilstošos laikos;
- tualetes kamerās ir atbilstoši un proporcionāli atdalītas;
- visās *ITT* apcietinātajiem ir pieejama lasāmviela;
- netiek pārsniegts oficiālais *ITT* telpu apdzīvotības līmenis, un tiek veikti pasākumi, lai to samazinātu; mērķis būtu piedāvāt vismaz 4 m² dzīvojamo platību vienai personai.”

I. KONVENCIJAS 3. PANTA IESPĒJAMAIS PĀRKĀPUMS

44. Pieteikuma iesniedzējs sūdzējās par ieslodzījuma apstākļiem Debaļceves *ITT*, jo īpaši laikposmā no 2002. gada 8. līdz 15. jūlijam, un apgalvoja, ka turēts “būrī” ar metāla restēm lietas izskatīšanas laikā apelācijas tiesā. Viņš atsaucās uz Konvencijas 3. pantu, kurā noteikts:

“Nevienu cilvēku nedrīkst pakļaut spīdzināšanai vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt.”

A. Pieņemamība

45. Valdība uzstāja, ka pieteikuma iesniedzējs nebija sūdzējies par turēšanu “būrī” pieteikuma veidlapā.

46. Tiesa ņem vērā to, ka attiecīgā sūdzība bija ietverta vienā no pieteikuma iesniedzēja vēstulēm, uz kurām viņš atsaucās savā pieteikuma veidlapā.

47. Tiesa norāda, ka šīs sūdzības saskaņā ar Konvencijas 3. pantu nav acīmredzami nepamatotas Konvencijas 35. panta 3. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Turklāt Tiesa norāda, ka nav cita pamata tās nepieņemt. Tāpēc tās jāatzīst par pieņemamām.

B. Lietas būtība

1. Ieslodzījuma apstākļi Debaļceves ITT

A. Pušu iesniegumi

48. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka apgaismojums kamerās bija nepietiekams, apgāde ar pārtiku nebija atbilstoša, viņš nevarēja piekļūt tualetei un kamerās nebija ūdensapgādes. Viņš norādīja, ka attiecīgajā brīdī CPT bija vērsusi uzmanību uz problēmām apcietinājuma vietās un norādīja: Valdībai ir pienākums pierādīt, ka apstākļi Debaļceves *ITT* atšķirās no apstākļiem citās līdzīgās iestādēs.

49. Valdība norādīja, ka dokumenti par pieteikuma iesniedzēja apcietinājumu ir iznīcināti, jo ir pagājis to glabāšanas termiņš. Tomēr tā uzsvēra, ka pieteikuma iesniedzējs par apcietinājuma apstākļiem sūdzējies valsts iestādēm un pēc *ITT* iepriekšējā priekšnieka sniegtās informācijas pieteikuma iesniedzējs turēts 1., 2., 3. un 4. kamerā. Katras kameras platība bija 12,9 kvadrātmetri, un tā bija paredzēta četrām personām. Kameras bija aprīkotas ar četrām gultām, galdu, solu un sanitārajām labierīcībām, tostarp ūdensapgādi. Apcietinātajiem *SIZO* bija atsevišķas gultas un gultas veļa. Viņi saņēma trīs siltas maltītes dienā. Pieteikuma iesniedzējs arī bija saņēmis visas radnieku sūtītās paciņas ar pārtiku un drēbēm.

50. Turklāt Valdība vērsa uzmanību uz to, ka pēc pieteikuma iesniedzēja sūdzības Debaļceves prokuratūra bija izmeklējusi pieteikuma iesniedzēja apcietinājuma apstākļus un nekonstatēja attiecīgo tiesību aktu pārkāpumus (skat. 39. punktu). Tāpat prokuratūra atteicās uzsākt kriminālprocesu pret *ITT* darbiniekiem (skat. 36. punktu). Ne pieteikuma iesniedzējs, ne viņa advokāts nebija apstrīdējuši šo atteikumu, kas Valdības ieskatā norādīja uz to, ka pieteikuma iesniedzējs piekrita prokurora secinājumiem. Tā uzsvēra, ka nav iemesla apšaubīt valsts iestāžu konstatēto par pieteikuma iesniedzēja apcietinājuma apstākļiem.

51. Valdība secināja, ka pieteikuma iesniedzēja apcietinājuma apstākļi nebija pretrunā Konvencijas 3. pantam.

---

52. Pieteikuma iesniedzējs apstrīdēja Valdības apgalvoto, norādot, ka logus kamerās sedza dzelzs pārklājums ar caurumiem ventilācijai. Pārklājums nepasargāja ne no aukstuma, ne karstuma. Apkures nebija. Tāpat nebija izlietnes, un krāns atradās tieši virs klozetpoda, tāpēc viņam bija jāmazgājas virs ekskrementiem. Pieteikuma iesniedzējs arī apgalvoja, ka kamerās neiekļuva dienasgaisma. Lai gan apcietinājuma vietā bija laukums, viņam nebija pastaigu svaigā gaisā. Kameras bija pārpildītas. Kamerā, kas paredzēta četriem apcietinātajiem, tika turētas septiņas personas. Ņemot vērā to, ka puse apcietināto smēķēja un nebija atbilstošas ventilācijas, pieteikuma iesniedzējs nevarēja normāli paelpot. Pieteikuma iesniedzējs nepiekrīta Valdības apgalvojumam, ka apcietinātajiem tika nodrošināta gultas veļa. Viņš apgalvoja, ka viņam bijis jāguļ tieši uz metāla sola, kas ziemā bijis ļoti auksts.

53. Tāpat viņš norādīja, ka viņa sūdzība par ieslodzījuma apstākļiem netika izmeklēta ne neatkarīgi, ne profesionāli, jo prokuratūrai nebija īpašu zināšanu par sanitārajām, higiēnas un uztura normām. Turklāt viņš uzskatīja, ka apstrīdēt realitātei neatbilstošus apgalvojumus ir vēltīgi.

b. Tiesas vērtējums

54. Tiesa atkārtoti uzsver, ka apgalvojumiem par sliktu izturēšanos jābūt pamatotiem ar atbilstošiem pierādījumiem. Izvērtējot pierādījumus, Tiesa ir izmantojusi saprātīgi neapšaubāmas pierādīšanas standartu. Saskaņā ar Tiesas iedibināto praksi pierādījumi var izrietēt, līdzāspastāvot pietiekami spēcīgiem, skaidriem un saskaņotiem secinājumiem vai līdzīgiem neatspēkotiem faktu pieņēmumiem. Turklāt pārlicība, kāda nepieciešama konkrēta secinājuma izdarīšanai, un šajā sakarā pierādīšanas pienākuma sadale pēc būtības ir saistītas ar faktisko apstākļu specifiku, izteiktā apgalvojuma raksturu un attiecīgajām Konvencijas tiesībām (skat. cita starpā lietas “Načova [*Nachova*] un citi pret Bulgāriju” [LP], Nr. 43577/98 un 43579/98, 147. punktu, ECT 2005-VII; lietas “Ilašku [*Ilaşcu*] un citi pret Moldovu un Krieviju” [LP], Nr. 48787/99, 26. punktu, ECT 2004-VII; un lietas “Akdivars [*Akdivar*] un citi pret Turciju” [LP], 1996. gada 16. septembris, 168. punktu, *Spriedumu un lēmumu krājums* 1996-IV).

55. Tiesa jau vairākkārt ir spriedusi, ka lietas, kas saistītas ar apgalvojumiem par neatbilstošiem ieslodzījuma apstākļiem, pašas par sevi nav iemesls stingrai principa *affirmanti incumbit probatio* (tam, kurš kaut ko apgalvo, šis apgalvojums jāpierāda) piemērošanai, jo šādos gadījumos tikai atbildētājam Valdībai ir pieejama informācija, ar kuru šos apgalvojumus var apstiprināt vai atspēkot. Saskaņā ar šo principu pēc tam, kad Tiesa ir informējusi Valdību par pieteikuma iesniedzēja sūdzību, Valdībai ir pienākums savākt un sagatavot attiecīgos dokumentus. Ja Valdība nesniedz pārlicinošus pierādījumus par ieslodzījuma sadzīves apstākļiem, var rasties zināmi secinājumi par pieteikuma iesniedzēja apgalvojumu pamatotību (skat. lietas “Gubins [*Gubin*] pret Krieviju”, Nr. 8217/04, 56. punktu, 2010. gada 17. jūnijs, un lietas “Hudojorovs [*Khudoyorov*] pret Krieviju”, Nr. 6847/02, 113. punktu, ECT 2005-X (izraksti)).

56. Šajā lietā Valdība neiesniedza nekādus dokumentus, atsaucoties uz dokumentu iznīcināšanu, jo bija pagājis to glabāšanas termiņš. Valdība vērsa uzmanību uz to, ko bija konstatējis prokurors, kurš izskatīja pieteikuma iesniedzēja sūdzības un nekonstatēja nekādus pārkāpumus saistībā ar ieslodzījuma apstākļiem (skat. 39. un 50. punktu). Tomēr konstatētie fakti neatspēko visus pieteikuma iesniedzēja apgalvojumus. Iepriekšminētajā dokumentā neparādās ventilācijas un slēgto logu jautājums, lai gan Eiropas Komiteja spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (CPT) uzvēra, ka šī problēma ir izplatīta lielākajā daļā šāda veida apcietinājuma vietu. Tas pats attiecas uz ikdienas pastaigām svaigā gaisā, kas nav pieminētas Valdības norādītajos dokumentos. Turklāt Tiesas ieskatā ar ieslodzījuma apstākļu atbilstību valsts standartiem nepietiek, lai apmierinātu Konvencijas 3. panta prasības. Valsts standartiem ir jāatbilst pieņemamajiem minimālajiem standartiem. Attiecībā uz pārpildītību Valdība nosauca kameras, kurās pieteikuma iesniedzējs tika turēts,

---

un norādīja to izmēru – 12,9 kvadrātmetri, nepieminot faktisko apcietināto skaitu šajās kamerās, savukārt pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka kamerās turēts kopā ar sešām citām personām. Turklāt Valdība nevarēja šos apgalvojumus noraidīt jau minētās dokumentu iznīcināšanas dēļ. No otras puses, arī CPT ziņojumos pārpildītība norādīta kā pastāvīga problēma Ukrainas brīvības atņemšanas iestāžu sistēmās. Pieteikuma iesniedzēja apgalvojumi liek domāt, ka apcietinātajiem ir mazāk par 2 kvadrātmetriem dzīvojamās platības, kas ir daudz mazāk nekā noteikts Tiesas praksē iedibinātajos standartos (skat. cita starpā lietas "Kalašņikovs [Kalashnikov] pret Krieviju", Nr. 47095/99, 97. punktu, ECT 2002-VI; un lietas "Meļņiks [Melnik] pret Ukrainu", Nr. 72286/01, 103. punktu, 2006. gada 28. marts).

57. Pieteikuma iesniedzēja apgalvojumi par pārpildītību, pastaigu svaigā gaisā trūkumu, problēmām ar ventilāciju un dienasgaismas trūkumu kamerās, kurus Valdība neapstrīdēja, ir pietiekami, lai Tiesa secinātu, ka pieteikuma iesniedzēja apcietinājuma fiziskie apstākļi Debaļceves ITT laikposmā no 2002. gada 8. līdz 15. jūlijam bija pazemojoši, pārkāpjot Konvencijas 3. pantu.

2. Pieteikuma iesniedzēja turēšana metāla "būrī" tiesas sēdes laikā

58. Pieteikuma iesniedzējs uzskatīja, ka valsts ir atbildīga par pazemojumu, kuru viņš piedzīvoja, atrodoties "būrī" tiesas sēdes laikā, neatkarīgi no tā, vai tas bija tīšs vai netīšs. Viņš izjutis neērtības un kaunu par to, ka nošķirts no pārējās tiesas zāles, kas bijusi pilna ar cilvēkiem.

59. Valdība uzstāja, ka valsts iestādēm nebija nolūka pieteikuma iesniedzēju aizvainot vai pazemot. Viņš tika turēts aiz restēm uz tiesiska pamata, proti, Instrukcijas par kārtību, kādā apsūdzētos un notiesātos konvojē uz un no tiesām, kā arī tiesās pēc tiesu iestāžu pieprasījuma, un tikai sabiedrības drošības interesēs. Restēm vajadzēja nodalīt apsūdzētos, kuriem bija piemērots tāds drošības līdzeklis kā apcietinājums, no tiesnešiem un citiem, kuri atradās tiesas zālē, lai šīs personas tiesas sēžu laikā varētu droši apsargāt.

60. Valdības ieskatā pieteikuma iesniedzēja turēšana "būrī" nekādi nevarēja viņam radīt tādas ciešanas vai pazemojumu, kas pārsniedz nenovēršamo ciešanu vai pazemojuma līmeni, kāds raksturīgs apcietinājumam. Valdība norādīja, ka pieteikuma iesniedzējs šo sūdzību nebija pamatojis, un secināja, ka pieteikuma iesniedzēja turēšana aiz restēm nebija pazemojoša Konvencijas 3. panta izpratnē.

61. Tiesa atkārtoti vērš uzmanību uz to, ka ierobežojošs līdzeklis parasti nerada Konvencijas 3. panta pārkāpumu, ja šis līdzeklis izmantots likumīgas apcietināšanas laikā un nav saistīts ar spēka lietošanu vai sabiedrības uzmanības piesaistīšanu, pārsniedzot šajos apstākļos pamatoti nepieciešamo. Šajā sakarā svarīgi ņemt vērā, piemēram, iespējamību, ka konkrētā persona varētu bēgt vai nodarīt miesas bojājumus vai kaitējumu (skat. cita starpā lietas "Raninens [Raninen] pret Somiju", 1997. gada 16. decembris, 56. punktu, *Ziņojumi*1997-VIII, un lietas "Odžalans [Öcalan] pret Turciju" [LP], Nr. 46221/99, 182. punktu, ECT 2005-IV).

62. Pēdējos gados Tiesai ir bijusi iespēja skatīt jautājumu par personas turēšanu metāla "būrī" tiesas sēžu laikā vairākās lietās pret Gruziju, Armēniju un Krieviju (skat. lietas "Ramišvili [Ramishvili] un Kohreidze [Kokhreidze] pret Gruziju, Nr. 1704/06, 96.–102. punktu, 2009. gada 27. janvāris; lietas "Ašots Harutjunjans [Ashot Harutyunyan] pret Armēniju", Nr. 34334/04, 123.–129. punktu, 2010. gada 15. jūnijs; un lietas "Hodorkovskis [Khodorkovskiy] pret Krieviju", Nr. 5829/04, 123.–126. punktu, 2011. gada 31. maijs). Iepriekšminētajās lietās, kurās Tiesa konstatēja Konvencijas 3. panta pārkāpumu, pieteikuma iesniedzēji tika apsūdzēti nevardarbīgu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā un nebija iepriekš sodīti, kā arī nebija pierādījumu, ka viņiem ir tieksme uz vardarbību, un "drošības apdraudējums" nebija pamatots ne ar kādiem konkrētiem faktiem. Turklāt pieteikuma iesniedzēju lietu izskatīšana piesaistīja ievērojamu plašsaziņas līdzekļu uzmanību. Tāpēc tika izjaukts saprātīgais līdzsvars starp attiecīgajām atšķirīgajām interesēm.

---

63. Šajā lietā pieteikuma iesniedzējs tika turēts metāla “būrī” tiesas sēžu laikā. Pēc Valdības teiktā attiecīgie valsts tiesību akti paredzēja, ka, ievērojot standarta procedūru, apcietināto aizdomās turēto tiesas sēdes laikā ievieto metāla “būrī” (skat. 42. un 60. punktu). Tomēr Tiesai par šīm tiesību normām nav jālemj abstrakti, bet gan jāvērtē, vai pieteikuma iesniedzēja lietā šis līdzeklis ir attaisnojams, ievērojot iepriekšminēto kritēriju. Šajā sakarā Tiesa norāda, ka pieteikuma iesniedzējs, kurš gan nebija iepriekš sodīts, tika turēts aizdomās par īpaši vardarbīga nozieguma izdarīšanu pret policijas darbiniekiem, kuri centās viņu aizturēt uz aizdomu pamata par cita noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Turklāt nešķiet, ka pieteikuma iesniedzēja lietu plaši atspoguļoja plašsaziņas līdzekļi, piesaistot sabiedrības uzmanību, kā tas notika iepriekšminētajās lietās.

64. Tiesa uzskata: lai gan nav citu konkrētu faktu, kas apstiprina drošības apdraudējumu, un valsts tiesa nav izvērtējusi šādu apdraudējumu, attiecīgais drošības līdzeklis šīs lietas apstākļos nebija pārmērīgs un līdz ar to nesasniedza Konvencijas 3. panta pārkāpumam atbilstošu pazemojošas izturēšanās pakāpi. Tāpēc Konvencijas 3. pants šajā punktā nav pārkāpts.

II. KONVENCIJAS 5. PANTA IESPĒJAMAIS PĀRKĀPUMS

65. Saskaņā ar Konvencijas 5. panta 1. punkta c) apakšpunktu pieteikuma iesniedzējs sūdzējās par apcietinājuma pārmērīgo ilgumu tiesvedības laikā. Tiesa, kas meistarīgi veic lietas faktisko apstākļu juridisko kvalifikāciju, izlēma izskatīt šo sūdzību saskaņā ar Konvencijas 5. panta 3. punktu, kas ir attiecīgā tiesību norma. Pieteikuma iesniedzējs arī sūdzējās par to, ka tiesvedība saistībā ar viņa apcietinājumu lietas izskatīšanas laikā neatbilda Konvencijas 5. panta 4. punkta prasībām. Turklāt pēdējos iesniegumos viņš sūdzējās par pārsūdzības neesamību pirmstiesas posmā. Konvencijas 5. panta attiecīgajā daļā ir noteikts:

“3. Jebkura persona, kas arestēta vai aizturēta saskaņā ar šī panta 1.c. apakšpunktu, ir [...] pakļaujama tiesas procesam saprātīgās laika robežās vai līdz tiesas procesam atbrīvojama. Atbrīvošanas nosacījums var būt atkarīgs no garantijām par ierašanos tiesā.

4. Jebkura persona, kurai aresta vai aizturēšanas ceļā atņemta brīvība, var ierosināt procesu, kurā tiesa nekavējoties nosaka viņa aizturēšanas likumīgumu un nolemj viņu atbrīvot, ja aizturēšana nav bijusi likumīga.”

A. Pieņemamība

1. Pieteikuma iesniedzēja iespējamā nespēja pārsūdzēt apcietinājuma likumību pirmstiesas izmeklēšanas laikā

66. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka viņam nebija iespējas vērsties tiesā, lai apstrīdētu apcietinājuma likumību pirmstiesas posmā.

67. Valdība norādīja, ka pieteikuma iesniedzējs izmeklēšanas laikā nebija apstrīdējis aizturēšanas un apcietināšanas likumību.

68. Tiesa ņem vērā to, ka pieteikuma iesniedzējs šo sūdzību pirmoreiz iesniedza 2009. gada jūnijā, atbildot uz Valdības argumentu, ka pieteikuma iesniedzējs nebija centies pārsūdzēt apcietinājumu, par ko prokurors lēma pirmstiesas posmā. Šī sūdzība ievērojami atšķiras no viņa sākotnējās sūdzības saskaņā ar Konvencijas 5. panta 4. punktu par apcietinājuma pārsūdzēšanas kvalitāti un, neraugoties uz citiem nepieņemamības iemesliem (skat. lietas “Šaļimovs [*Shalimov*] pret Ukrainu”, Nr. 20808/02, 57. punktu, 2010. gada 4. marts, un lietas “Nečiporuks [*Nechiporuk*] un Jonkalo [*Yonkalo*] pret Ukrainu”, Nr. 42310/04, 246. punktu, 2011. gada 21. aprīlis), jānoraida, jo tā iesniegta vairāk nekā piecus gadus pēc tam, kad pieteikuma iesniedzēja pirmstiesas apcietinājums bija beidzies ar viņa notiesāšanu. No tā

---

izriet, ka šī sūdzība nav iesniegta termiņā un jānoraida saskaņā ar Konvencijas 35. panta 1. un 4. punktu.

2. *Vēl par pieņemamību*

69. Tiesa norāda, ka pārējās pieteikuma iesniedzēja sūdzības šajā punktā nav acīmredzami nepamatotas Konvencijas 35. panta 3. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Turklāt Tiesa norāda, ka nav cita pamata tās nepieņemt. Tāpēc tās jāatzīst par pieņemamām.

B. Lietas būtība

1. Pirmstiesas apcietinājuma ilgums

70. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka viņa pirmstiesas apcietinājums bijis nepamatoti garš un, pagarinot šo apcietinājumu, prokurori un tiesas bija norādījušas vienādus iemeslus, kas pēc zināma laikposma vairs nevarēja attaisnot ilgstošo atrašanos apcietinājumā.

71. Valdība norādīja, ka atbildētāja valsts var tikt uzskatīta par atbildīgu tikai pieteikuma iesniedzēja apcietinājuma laikā Ukrainas teritorijā, kas sākās 2000. gada 9. augustā. Tāpēc pieteikuma iesniedzēja pirmstiesas apcietinājums ilga no 2000. gada 9. augusta līdz viņa notiesāšanai 2004. gada 6. aprīlī.

72. Valdība uzsvēra, ka pieteikuma iesniedzējs tika turēts aizdomās par smaga noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, kas prasīja pamatīgu izmeklēšanu un vairākas darbības. Krimināllietā bija iesaistīti divi aizdomās turētie, pieci cietušie un divdesmit viens liecinieks. Izmeklēšanas iestādes veica septiņas medicīniskās izmeklēšanas, divas psihiatriskās ekspertīzes, četras ballistikās ekspertīzes, trīs tiesu medicīniskās ekspertīzes, trīs citoloģiskās izmeklēšanas, divas nozieguma notikumu rekonstrukcijas uz vietas, vienpadsmit konfrontēšanas, piecdesmit deviņas liecinieku nopratināšanas, piecpadsmit kratīšanas un divas konfiscēšanas. Lietas izskatīšanas laikā notika divdesmit piecas tiesas sēdes, un pieteikuma iesniedzējs iesniedza piecdesmit vienu lūgumu. Valdība norādīja, ka valsts iestādes izmeklēšanas un lietas izskatīšanas laikā rīkojušās ar pienācīgu rūpību.

73. Tiesa atkārtoti norāda, ka jautājums par apcietinājuma ilguma pamatotību nav vērtējams *in abstracto*. Katrā lietā tas jāvērtē atbilstoši lietas īpatnībām, valsts lēmumos norādītajiem lēmumiem un pierādītajiem faktiem, kurus pieteikuma iesniedzējs norādījis lūgumos viņu atbrīvot. Konkrētajā lietā ilgstošais apcietinājums ir attaisnojams tikai tad, ja ir konkrētas norādes uz patiesiem vispārējo interešu apsvērumiem, kas, neievērojot nevainīguma prezumpciju, ir svarīgākas par cieņu pret indivīda brīvību (skat. cita starpā lietas “*Labita [Labita] pret Itāliju*” [LP], Nr. 26772/95, 153. punktu, ECT 2000-IV).

74. Tiesa norāda, ka pieteikuma iesniedzēja pirmstiesas apcietinājums ilga trīs gadus un gandrīz astoņus mēnešus. Tiesa ņem vērā to, ka sākotnējā lēmumā par pieteikuma iesniedzēja apcietināšanu tika norādīta pieteikuma iesniedzējam izvirzīto apsūdzību nopietnība un bēgšanas risks. Turklāt bēgšanas risku apstiprināja pieteikuma iesniedzēja iepriekšējā uzvedība, jo viņš gandrīz četrus gadus slēpās ārvalstīs ar viltus identitāti. Valsts iestādes skaidri atsaucās uz šiem iemesliem visā pieteikuma iesniedzēja pirmstiesas apcietinājuma laikā, un Tiesa uzskata, ka, ņemot vērā šo iemeslu nopietnību un pieteikuma iesniedzēja pirmstiesas apcietinājuma ilgumu, Konvencijas 5. panta 3. punkts nav pārkāpts.

---

2. Konvencijas 5. panta 4. punkts

75. Pieteikuma iesniedzējs uzstāja, ka lietas izskatīšanas laikā sūdzējies par apcietinājuma nelikumību un tiesa viņa sūdzības noraidījusi, tās kārtīgi neizskatot. Pieteikuma iesniedzējs arī vērsa uzmanību uz to, ka sūdzības izskatītas ar ievērojamu starplaiku.

76. Valdība norādīja, ka tiesvedības laikā valsts tiesas vairākkārt izvērtēja pieteikuma iesniedzēja apcietinājuma likumību (2001. gada 1. augustā, 2002. gada 11. aprīlī un 3. augustā) un ikreiz secināja, ka drošības līdzeklis izvēlēts pareizi.

77. Tiesa atkārtoti norāda, ka Konvencijas 5. panta 4. punkts piešķir tiesības aizturētajam vai apcietinātajam pārsūdzēt procesuālo un materiālo tiesību normas, kas ir būtiskas brīvības atņemšanas “likumībai” Konvencijas izpratnē. Tas nozīmē, ka kompetentajai tiesai ir jāizskata ne vien atbilstība valsts tiesību aktu procesuālajām prasībām, bet arī aizturēšanas pamatā esošo aizdomu pamatotība un tā mērķa likumīgums, kas tiek īstenots ar aizturēšanu un apcietināšanu (skat. lietas “Butkevičs [*Butkevičius*] pret Lietuvu”, Nr. 48297/99, 43. punktu, ECT 2002-II).

78. Tiesa norāda, ka pieteikuma iesniedzēja 2002. gada 10. janvāra lūgumu viņu atbrīvot tiesa izskatīja tikai 2002. gada 11. aprīlī, kas ir pretrunā prasībai par ātru pieteikumu izskatīšanu. Izrādās, ka pieteikuma iesniedzēja apcietinājuma likumības izvērtēšana bija atkarīga no noteiktā tiesas sēdes datuma, kas pieteikuma iesniedzējam šīs lietas apstākļos nāca par sliktu un kas jau konstatēta kā pastāvīga problēma lietās pret Ukrainu, jo nav skaidru un paredzamu tiesību normu, kas paredzētu attiecīgu kārtību lietas izskatīšanas posmā atbilstoši Konvencijas 5. panta 4. punkta prasībām (skat. lietas “Molodoričs [*Molodorych*] pret Ukrainu”, Nr. 2161/02, 108. punktu, 2010. gada 28. oktobris).

79. Tāpēc Tiesa uzskata, ka Konvencijas 5. panta 4. punkts ir pārkāpts.

III. KONVENCIJAS 6. UN 13. PANTA IESPĒJAMIE PĀRKĀPUMI

80. Pieteikuma iesniedzējs sūdzējās, ka uzreiz pēc apcietināšanas viņam netika nodrošināts advokāts un piecpadsmit dienas advokāta pakalpojumi viņam bija ierobežoti. Tāpat viņš sūdzējās, ka turēšana “būrī” ar metāla restēm tiesas sēžu laikā bija pārkāpusi viņa tiesības uz aizstāvību. Turklāt viņš apgalvoja, ka viņam nav bijuši efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi iepriekšminētajām sūdzībām. Viņš atsaucās uz Konvencijas 6. panta 1. punktu un 3. punkta c) apakšpunktu, kā arī 13. pantu.

81. Tiesa norāda, ka 6. panta uzdevums attiecībā pret 13. pantu ir *lex specialis*, 13. panta prasības iekļaujot stingrākās 6. panta prasībās (skat., piemēram, lietas “Efendijeva [*Efendiyeva*] pret Azerbaidžānu”, Nr. 31556/03, 59. punktu, 2007. gada 25. oktobris). Tāpēc Tiesa izskatīs šo sūdzību tikai saskaņā ar Konvencijas 6. punktu, kura attiecīgajā daļā ir noteikts:

“1. “Ikvienam ir tiesības, nosakot [...] viņam izvirzītās apsūdzības pamatotību, uz taisnīgu [...] lietas [...] izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā likumā noteiktā tiesā.

[..]

3. Ikvienam, kas tiek apsūdzēts kriminālnozieģumā, ir sekojošas minimālās tiesības:

[..]

c) aizstāvēt sevi pašam vai ar paša izvēlētu juridisku palīdzību, vai, ja trūkst līdzekļu, lai algotu šo juridisko palīdzību, saņemot to par velti, ja to prasa justīcijas intereses; [..]”

A. Pieņemamība

82. Tiesa norāda, ka šīs sūdzības nav acīmredzami nepamatotas Konvencijas 35. panta 3. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Turklāt Tiesa norāda, ka nav cita pamata tās nepieņemt. Tāpēc tās jāatzīst par pieņemamām.

B. Lietas būtība

83. Tā kā Konvencijas 6. panta 3. punkta prasības jāuzskata par konkrētiem 6. panta 1. punktā garantēto tiesību uz taisnīgu tiesu aspektiem, Tiesa šīs sūdzības izskatīs saskaņā ar abām šīm tiesību normām kopā (skat. cita starpā lietas “Van Mehelēns [*Van Mechelen*] un citi pret Nīderlandi”, 1997. gada 23. aprīlis, *Ziņojumi 1997-III*, 711. lpp., 49. punktu).

1. Tiesības uz juridisko palīdzību izmeklēšanas sākumposmā

84. Valdība norādīja, ka pieteikuma iesniedzējs pārvests uz Ukrainu 2000. gada 9. augustā; 11. augustā izmeklētājs viņam izskaidrojis tiesības uz pārstāvību, un, sākot ar šo datumu, pieteikuma iesniedzējs šīs tiesības izmantojis. Visas izmeklēšanas darbības, kurās iesaistīts pieteikuma iesniedzējs, tika veiktas viņa advokāta klātbūtnē. Attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja sūdzību, ka viņam piecpadsmit dienas pēc nopratināšanas 2000. gada 29. augustā tika liegts tikt ar advokātu R., Valdība norādīja, ka attiecīgajā laikposmā izmeklēšana veikusi tikai vienu darbību ar pieteikuma iesniedzēja līdzdalību – nozieguma notikumu rekonstrukciju uz vietas –, kurā turklāt piedalījies cits advokāts K., kas piesaistīts lietai no 2000. gada 4. oktobra pēc pieteikuma iesniedzēja brāļa lūguma (skat. 16. punktu). Turklāt Valdība uzsvēra, ka pieteikuma iesniedzējs šo sūdzību iesniedzis valsts tiesās, kas to izskatījušas un nav konstatējušas pieteikuma iesniedzēja procesuālo tiesību pārkāpumu.

85. Pieteikuma iesniedzējs uzstāja, ka nopratināšana 2000. gada 29. augustā notikusi bez advokāta, lai gan, ņemot vērā viņam izvirzītās apsūdzības, tiesiskā pārstāvība bija obligāta, un viņš bija jāpārstāv pat pret viņa gribu. Tāpēc viņš uzskatīja, ka valsts tiesas nedrīkstēja izmantot liecību, kas sniegta iepriekšminētajā nopratināšanā. Pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka, viņu notiesājot, valsts tiesas bija atsakušās uz viņa liecībām pirmstiesas posmā, nenošķirot liecības, kas sniegtas pirmajā nopratināšanā un bijušas likumīgas, no liecībām otrajā nopratināšanā 2000. gada 29. augustā, kas bijušas nelikumīgas.

86. Tiesa atkārtoti norāda: lai gan nav absolūta, viena no taisnīgas tiesas pamatīpatnībām ir tiesības, kādas piemīt ikvienam, kas tiek apsūdzēts noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, proti, tiesības tikt efektīvi aizstāvētam no advokāta puses, (skat. cita starpā lietas “Krombahs [*Krombach*] pret Franciju, Nr. 29731/96, 89. punktu, ECT 2001-II). Turklāt Konvencijas 6. pants var būt būtisks arī pirms lietas nosūtīšanas tiesai un tādā mērā, kādā tiesas taisnīgumu nopietni var samazināt tā neievērošana sākumā (skat. lietas “Imbrošija [*Imbrioscia*] pret Šveici” 36. punktu; un lietas “Odžalans [*Öcalan*] pret Turciju” [LP], Nr. 46221/99, 131. punktu, ECT 2005-...). Veids, kādā 6. panta 1. punktu un 3. punkta c) apakšpunktu piemēro izmeklēšanas laikā, ir atkarīgs no tiesvedības īpatnībām un lietas faktiskajiem apstākļiem. Saskaņā ar 6. pantu apsūdzētajam parasti jānodrošina iespēja izmantot advokāta pakalpojumus jau policijas veiktās nopratināšanas sākumposmos. Tiesības uz aizstāvību principā būs neatgriezeniski samazinātas, ja notiesāšanai tiks izmantotas apsūdzības liecības, kuras policija ieguvusi, nopratinot apsūdzēto bez advokāta (skat. lietas “Salduzs [*Salduz*] pret Turciju” [LP], Nr. 36391/02, 55. punktu, 2008. gada 27. novembris).

87. Tiesa uzskata, ka šīs lietas apstākļos jautājums par tiesisko pārstāvību jāvērtē no paša pieteikuma iesniedzēja apcietinājuma sākuma Ukrainā. Tiesa norāda: par spīti tam, ka jau tajā dienā, kad pieteikuma iesniedzējs ieradās Ukrainā, viņa pārstāvībai tika iecelts advokāts, kura uzdevums bija pārstāvēt viņu kriminālprocesā par policijas darbinieku slepkavību un

---

slepkavības mēģinājumu, policija pieteikuma iesniedzēju bija divreiz neoficiāli noprotinājusi pirms oficiālās noprotināšanas šajā tiesvedībā. Šajās noprotināšanās, kas pēc policijas teiktā attiecās uz citām lietām, pieteikuma iesniedzējs esot atzinies policijas darbinieka slepkavībā, proti, noziegumā, par kura izdarīšanu viņš tika meklēts un beigās izdots Ukrainai. Tiesa uzskata, ka jebkura saruna starp apcietināto, kurš tiek turēts aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, un policiju jāuzskata par oficiālu saziņu, un to nevar nosaukt par “neoficiālu noprotināšanu”, kā to norādīja Doņeckas apgabala apelācijas tiesa (skat. 29. punktu). Tiesa vērš uzmanību uz to, ka lietas faktiskie apstākļi liecina, ka pēc policijas veiktās noprotināšanas bez aizstāvja pieteikuma iesniedzējs atzinās ļoti smagā noziegumā. Tas, ka viņš šo atzīšanos atkārtoja advokāta klātbūtnē, nemaina secinājumu, ka pieteikuma iesniedzēja tiesības uz aizstāvību tika neatgriezeniski samazinātas jau pašā tiesvedības sākumā, un valsts tiesas atbilstoši nereaģēja uz šo procesuālo pārkāpumu un neizņēma šīs liecības no pierādījumu kopuma pieteikuma iesniedzēja notiesāšanai.

88. Attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja sūdzību par noprotināšanu bez advokāta vēlākā posmā un juridiskās palīdzības atņemšanu uz divām nedēļām Tiesai, kura ir secinājusi, ka pieteikuma iesniedzēja tiesības šajā punktā ir pārkāptas jau pašā tiesvedības sākumā, nav jālemj par to, vai pieteikuma iesniedzēja noprotināšana 2000. gada 29. augustā bez advokāta ietekmēja tiesvedības godīgumu.

89. Tāpēc Konvencijas 6. panta 1. punkts un 3. punkta c) apakšpunkts ir pārkāpts, jo pieteikuma iesniedzējs tika noprotināts bez advokāta pašā kriminālprocesa sākumā.

2. Saziņa ar advokātu tiesas sēdēs

90. Valdība norādīja, ka pieteikuma iesniedzēja advokāts sēdēja netālu no “būra”, kurā pieteikuma iesniedzējs tika turēts tiesas sēžu laikā, un varēja ar viņu sazināties. Turklāt, ja pieteikuma iesniedzējam un advokātam bija nepieciešama konfidenciāla saruna, viņi jebkurā brīdī varēja to lūgt tiesai. Valdība secināja, ka pieteikuma iesniedzēja tiesības uz aizstāvību viņa turēšana “būrī” aiz restēm nepārkāpa.

91. Pieteikuma iesniedzējs apgalvoja, ka viņu no advokāta šķīrušas restes un advokāta sēdvietā atradusies trīs līdz piecus metrus no “būra”, kas liedza viņiem efektīvi sazināties. Turklāt viņš sūdzējās, ka turēšana “būrī” viņam radīja ciešanas, kas neļāva īstenot efektīvu aizstāvību. Viņš arī apgalvoja, ka kārtība, kādā tiek organizētas konfidenciālas sarunas ar advokātu, bijusi tik sarežģīta un gara, ka viņš to izmantojis tikai vienreiz.

92. Tiesa atsaucas uz iepriekš konstatēto, ka drošības pasākumi tiesas zālē nešķiet nesamērīgi konkrētās lietas apstākļos (skat. 64. punktu). Šķiet, ka tiesas sēžu laikā tiesa uzklausa gan pieteikuma iesniedzēju, gan viņa advokātu, turklāt pieteikuma iesniedzēja advokāts nekādi nebija ierobežots izmantot visu, kas nepieciešams klienta interešu aizstāvībai. Drošības pasākumi, bez šaubām, ierobežoja pieteikuma iesniedzēja un viņa advokāta saziņu tiesas sēdēs. Tomēr šie ierobežojumi nenozīmēja, ka starp pieteikuma iesniedzēju un viņa advokātu nebija pilnīgi nekādas saziņas; pieteikuma iesniedzējs nepierādīja, ka nebija iespējams lūgt advokāta krēslu novietot tuvāk “būrim” vai ka viņiem nepieciešamības gadījumā tika liegta privāta saruna. Turklāt nav pierādīts, ka pieteikuma iesniedzējs kādā brīdī izmantoja tiesības vērst lietu izskatošās tiesas uzmanību uz šo jautājumu (skat. lietas “Selezņevs [*Seleznev*] pret Krieviju”, Nr. 15591/03, 69. punktu, 2008. gada 26. jūnijs).

93. Šajos apstākļos Tiesa uzskata, ka pieteikuma iesniedzēja tiesības uz aizstāvību tiesas sēdēs netika nepamatoti ierobežotas un nepadarīja viņa likumīgo aizstāvību neefektīvu. Tāpēc Konvencijas 6. panta 1. un 3. punkts šajā punktā nav pārkāpts.

IV. KONVENCIJAS 8. PANTA IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS

94. Pieteikuma iesniedzējs sūdzējās, ka viņam nebija atļauts satikties ar ģimeni, kamēr viņš atradās apcietinājumā tiesvedības laikā. Tiesa uzskatīja, ka šī sūdzība varētu ietilpt Konvencijas 8. panta darbības jomā, kurā noteikts:

“1. “1. Ikvienam ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves ... neaizskaramību [..]

2. Sabiedriskās institūcijas nedrīkst traucēt nevienam baudīt šīs tiesības, izņemot gadījumos, kas paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts drošības, sabiedriskās kārtības vai valsts labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai morāli, vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības.”

A. Pieņemamība

95. Tiesa norāda, ka šī sūdzība nav acīmredzami nepamatota Konvencijas 35. panta 3. punkta a) apakšpunkta nozīmē. Turklāt Tiesa norāda, ka nav cita pamata to nepieņemt. Tāpēc tā jāatzīst par pieņemamu.

B. Lietas būtība

1. Pušu iesniegumi

96. Pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka pēc aizturēšanas 2000. gada 9. augustā viņam tikai vienreiz – 2004. gada 6. aprīlī – tika atļauts satikties ar ģimeni, kas nozīmēja, ka viņš nevarēja satikties ar ģimeni trīs gadus un gandrīz astoņus mēnešus. Viņš uzskatīja, ka šāds ierobežojums ir nepamatots un nesamērīgs, jo valsts iestādes nenorādīja, kā satikšanās ar ģimeni varētu veicināt viņa bēgšanu.

97. Valdība piekrita, ka lietas izskatīšanas laikā, proti, no 2001. gada 1. augusta līdz 2004. gada 6. aprīlim, pieteikuma iesniedzējam nebija atļauts satikties ar ģimeni. Tikai pēc viņa notiesāšanas, otrajā no minētajiem datumiem, pieteikuma iesniedzējam tika atļauts satikties ar vecākiem. Valdība piekrita, ka šāds ierobežojums bija iejaukšanās pieteikuma iesniedzēja ģimenes dzīvē. Tomēr tā norādīja, ka pieteikuma iesniedzējs tika turēts aizdomās par īpaši smagu noziegumu izdarīšanu, tostarp šaujammieroču glabāšanu un policijas darbinieka slepkavību, cenšoties slēpt citu noziedzīgu nodarījumu. Valdības ieskatā apsūdzību smagums un nepieciešamība novērst viņa bēgšanu no tiesas spriešanas attaisnoja ierobežoto satikšanos ar ģimeni izmeklēšanas un lietas izskatīšanas laikā. Valdība norādīja, ka šādu ierobežojumu skaidri paredzēja Kriminālprocesa kodekss un attiecīgajai iestādei piešķirtā rīcības brīvība atļaut vai neatļaut šādas satikšanās bija nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā, lai izvairītos no aizdomās turētā vai apsūdzētā bēgšanas.

Turklāt Valdība norādīja, ka pēc notiesāšanas atbildīgajai iestādei bija pienākums atļaut notiesātajam satikties ar ģimeni.

2. Tiesas vērtējums

a. Vai ir notikusi iejaukšanās

98. Tiesa konstatē, un puses to neapstrīd, ka Konvencijas 8. panta 2. punkta izpratnē ir notikusi “valsts iestādes iejaukšanās” pieteikuma iesniedzēja tiesībās uz ģimenes dzīves neaizskaramību, ko garantē 8. panta 1. punkts.

---

b. Vai iejaukšanās bija pamatota

99. Tāpēc Tiesai ir jāizvērtē, vai iepriekšminētā iejaukšanās ir attaisnojama saskaņā ar 8. panta 2. punktu. Lai iejaukšanās nebūtu pretrunā 8. pantam, tai jānotiek “saskaņā ar tiesību aktiem”, jābūt ar likumīgu mērķi un nepieciešamai demokrātiskā sabiedrībā, lai šo mērķi sasniegtu (skat. lietas “*Silvers [Silver]*” un citi pret Apvienoto Karalisti”, 1993. gada 25. marts, A sērija Nr. 61, 84. punktu, un lietas “*Petra [Petra]*” pret Rumāniju”, 1998. gada 23. septembris, *Ziņojumi 1998-VII*, 36. punktu).

100. Pirmais jautājums ir par to, vai iejaukšanās notika “saskaņā ar tiesību aktiem”. Šis formulējums vispirms prasa, lai apstrīdētajam līdzeklim būtu zināms pamats valsts tiesību aktos; tas attiecas arī uz attiecīgo tiesību aktu kvalitāti, pieprasot, lai tie būtu pieejami attiecīgajai personai, kurai turklāt jāspēj paredzēt to sekas, un atbilstu tiesiskumam (skat. attiecīgi lietas “*Kruslens [Kruslin]*” pret Franciju” un lietas “*Huvigs [Huvig]*” pret Franciju”, 1990. gada 24. aprīlis, A sērija Nr. 176-A, 27. punktu un A sērija Nr. 176-B, 26. punktu).

101. Apgalvojot, ka šīs prasības ir izpildītas, Valdība savos rakstiskajos apsvērumos atsaucās uz Kriminālprocesa kodeksa 162. pantu, kurā noteikts, ka apcietinātajam var atļaut satikties ar ģimeni pirmstiesas apcietinājuma laikā.

102. Tiesa norāda, ka Šaļimova lietā tā konstatēja: Kriminālprocesa kodeksa 162. pants paredz, ka izmeklētājs vai tiesnesis var atļaut satikties ar ģimeni pirmstiesas apcietinājuma laikā, taču šī norma pietiekami skaidri nenorāda valsts iestādēm piešķirtās rīcības brīvības izmantošanas jomu un veidu attiecībā uz ierobežojumiem apcietinātajiem sazināties ar ģimenēm. Iepriekšminētā norma patiešām neprasa valsts iestādēm norādīt sava patstāvīgā lēmuma iemeslus vai pat pieņemt oficiālu lēmumu, kuru varētu pārsūdzēt, līdz ar to tā sevi neietver drošības pasākumus pret patvaļu vai ļaunprātīga izmantošanu (skat. lietas “*Šaļimovs pret Ukrainu*”, Nr. 20808/02, 88. punktu, 2010. gada 4. marts). Šajā lietā valsts tiesas pat neatsaucās uz iepriekšminēto normu un nepamatoja atteikumu atļaut satikties ar ģimeni, norādot, ka pēc Kriminālprocesa kodeksa 345. panta notiesātajiem var atļaut satikties ar ģimeni tikai pēc notiesāšanas. Šāda atbilde uz pieteikuma iesniedzēja lūgumiem pierāda Tiesas konstatēto Šaļimova lietā, proti, to, ka Ukrainas tiesību aktiem par apcietināto satikšanos ar ģimeni trūkst precizitātes. Tiesa konstatē: šajos apstākļos nevar apgalvot, ka iejaukšanās pieteikuma iesniedzēja tiesībās uz ģimenes dzīves neaizskaramību notika “saskaņā ar tiesību aktiem”, kā to prasa Konvencijas 8. panta 2. punkts (skat. iepriekšminētās lietas “*Šaļimovs pret Ukrainu*” 88. un 89. punktu).

103. Ievērojot iepriekš konstatēto, Tiesa neuzskata, ka nepieciešams izvērtēt, vai iejaukšanās šajā lietā bija nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā likumīga mērķa dēļ Konvencijas 8. panta 2. punkta izpratnē.

104. Tātad Konvencijas 8. pants šajā ziņā ir pārkāpts.

V. KONVENCIJAS 13. PANTA IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS

105. Pieteikuma iesniedzējs sūdzējās, ka viņam nebija efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekļu iepriekšminētajām sūdzībām saskaņā ar Konvencijas 3. un 8. pantu, kā to prasa Konvencijas 13. pants, kurā noteikts:

“Ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas noteiktas šajā Konvencijā, tiek pārkāptas, ir efektīvas aizsardzības nodrošinājums valsts institūcijās, neskatoties uz to, ka pārkāpumu ir izdarījušas personas, pildot dienesta pienākumus.”

106. Valdība iebilda, ka Konvencijas 3. un 8. pants nav pārkāpts, tāpēc arī 13. pants nav piemērojams.

A. Pieņemamība

107. Tiesa norāda, ka šī pieteikuma daļa nav acīmredzami nepamatota Konvencijas 35. panta 3. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Turklāt Tiesa norāda, ka nav cita pamata to nepieņemt. Tāpēc tā jāatzīst par pieņemamu.

B. Lietas būtība

1. Tiesiskās aizsardzības līdzekļu trūkums sūdzībai par ieslodzījuma apstākļiem

108. Atsaucoties uz savu iepriekšējo praksi (skat. cita starpā iepriekšminētās lietas “Meļņiks [Melnik] pret Ukrainu” 113.–116. punktu, un lietas “Uhans [Ukhan] pret Ukrainu”, Nr. 30628/02, 91.–92. punktu, 2008. gada 18. decembris) un šīs lietas apstākļiem, Tiesa konstatē: Valdība nav pierādījusi, ka pieteikuma iesniedzējam praksē bija iespēja saņemt efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli savām sūdzībām, proti, tiesiskās aizsardzības līdzekli, kas būtu varējis novērst vai pārtraukt pārkāpumu vai sniegt pieteikuma iesniedzējam atbilstošu atlīdzinājumu.

109. Tāpēc Tiesa secina, ka Konvencijas 13. pants ir pārkāpts, jo saskaņā ar valsts tiesību aktiem pieteikuma iesniedzējam nebija efektīva un pieejama tiesiskās aizsardzības līdzekļa savām sūdzībām par ieslodzījuma apstākļiem.

2. Tiesiskās aizsardzības līdzekļu trūkums sūdzībai par iejaukšanos ģimenes dzīvē

110. Tiesa norāda, ka Ukrainas tiesību sistēma, šķiet, atļauj personām pirmstiesas apcietinājumā satikties ar ģimeni, bet nepiedāvā kārtību, kādā būtu iespējams pārbaudīt, vai izmeklētāja un tiesu pilnvaras šajā jautājumā tiek izmantotas labticībā un vai lēmums atļaut vai neatļaut visas satikšanās ar ģimeni ir pamatots un attaisnojams. Tomēr Tiesa atkārtoti norāda, ka Konvencijas 13. pants nav tulkojams kā prasība ieviest tiesiskās aizsardzības līdzekli pret valsts tiesību aktiem, jo citādi Tiesa noteiktu līgumslēdzējam valstīm pienākumu iekļaut Konvenciju (skat. lietas “Eplbijs [Appleby] un citi pret Apvienoto Karalisti”, Nr. 44306/98, 56. punktu, ECT 2003-VI; lietas “Ostrovars [Ostrovar] pret Moldovu”, Nr. 35207/03, 113. punktu, 2005. gada 13. septembris). Tāpēc, tā kā valsts tiesību akti neparedzēja nekādu tiesiskās aizsardzības līdzekli attiecībā uz Kriminālprocesa kodeksa 162. panta kvalitāti, pieteikuma iesniedzēja sūdzība neatbilst šim principam (skat. lietas “Šaļimovs pret Ukrainu”, Nr. 20808/02, 98. un 99. punktu, 2010. gada 4. marts). Šajos apstākļos Tiesa nekonstatē Konvencijas 13. punkta pārkāpumu.

VI. CITI IESPĒJAMIE KONVENCIJAS PĀRKĀPUMI

111. Pieteikuma iesniedzējs iesniedza vairākas citas sūdzības saskaņā ar Konvencijas 3., 5., 6., 7., 13. un 34. pantu. Viņš arī atsaucās uz dažādām Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas, Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām un ANO Konvencijas pret spīdzināšanu un citu nežēlīgu, necilvēcīgu vai pazemojošu rīcību vai sodīšanu tiesību normām.

112. Tiesa ir izskatījusi pārējās pieteikuma iesniedzēja iesniegtās sūdzības. Tomēr, ievērojot visus Tiesas rīcībā esošos materiālus un ciktāl jautājumi, par kuriem iesniegtas sūdzības, ir Tiesas kompetencē, Tiesa uzskata, ka tie neatklāj nekādus Konvencijā vai tās protokolos izklāstīto tiesību un brīvību pārkāpumus.

113. Tāpēc šī pieteikuma daļa ir acīmredzami nepamatota un jānoraida atbilstīgi Konvencijas 35. panta 3. punkta a) apakšpunktam un 4. punktam.

VII. KONVENCIJAS 41. PANTA PIEMĒROŠANA

114. Konvencijas 41. pants paredz:

“Ja Tiesa konstatē, ka ir noticis Konvencijas un tās protokolu pārkāpums, un ja attiecīgās Augstās Līgumslēdzējas Puses iekšējā likumdošana pieļauj, ka tiek veikta tikai daļēja šī pārkāpuma seku labošana, Tiesa, ja nepieciešams, cietušajai pusei piedāvā taisnīgu atlīdzību.”

A. Kaitējums

115. Pieteikuma iesniedzējs pieprasīja morālā kaitējuma atlīdzinājumu 30 000 *euro* (EUR) apmērā.

116. Valdība uzskatīja, ka šī prasītā summa ir nepamatota un pārspīlēta.

117. Ņemot vērā šīs lietas apstākļus kopumā, Tiesa, veicot taisnīgu izvērtējumu, piespriež izmaksāt pieteikuma iesniedzējam 10 000 EUR par viņam nodarīto morālo kaitējumu.

B. Tiesāšanās izdevumi

118. Pieteikuma iesniedzējs pieprasīja arī 2000 EUR par tiesāšanās izdevumiem.

119. Valdība norādīja, ka pieteikuma iesniedzējs šo prasību nepamatoja ar apliecināšiem dokumentiem, turklāt bija saņēmis juridisko palīdzību no Tiesas. Tāpēc Valdība uzskatīja, ka šī prasība jānoraida.

120. Saskaņā ar Tiesas praksi pieteikuma iesniedzējam ir tiesības uz tiesāšanās izdevumu atlīdzību tikai tādā apmērā, kādā ir pierādīts, ka šie izdevumi ir faktiski bijuši, atbilst vajadzībām un to summa ir saprātīga. Šajā lietā, ņemot vērā tās rīcībā esošos dokumentus un iepriekšminētos kritērijus, Tiesa piespriež šajā punktā izmaksāt pieteikuma iesniedzējam 1000 EUR.

C. Standarta procentu likme

121. Tiesa uzskata, ka standarta procentu likmes pamatā ir jābūt Eiropas Centrālās bankas aizdevumu uz nakti procentu likmei, kam pieskaitīti trīs procentpunkti.

ŠO IEMESLU DĒĻ TIESA

1. vienprātīgi *pasludina* sūdzības par pieteikuma iesniedzēja ieslodzījuma apstākļiem Debaļceves *ITT*, turēšanu metāla “būrī” tiesas sēžu laikā, apcietinājuma ilgumu un tā likumības pārsūdzēšanu, juridiskās palīdzības trūkumu izmeklēšanas sākumposmā un ierobežoto saziņu ar advokātu tiesas sēdē, nespēju satikties ar ģimeni izmeklēšanas un lietas izskatīšanas laikā, tiesiskās aizsardzības līdzekļu trūkumu sūdzībām par ieslodzījuma apstākļiem un nespēju satikties ar ģimeni par pieņemamām, bet pārējo pieteikuma daļu par nepieņemamu;

2. vienprātīgi *nospriež*, ka Konvencijas 3. pants ir pārkāpts attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja ieslodzījuma apstākļiem Debaļceves *ITT*;

3. ar četrām balsīm pret trim *nospriež*, ka Konvencijas 3. pants nav pārkāpts attiecībā uz turēšanu metāla “būrī” tiesas sēžu laikā;

-
4. vienprātīgi *nospriež*, ka Konvencijas 5. panta 3. punkts nav pārkāpts;
5. vienprātīgi *nospriež*, ka Konvencijas 5. panta 4. punkts ir pārkāpts;
6. vienprātīgi *nospriež*, ka Konvencijas 6. panta 1. un 3. punkts ir pārkāpts, jo pieteikuma iesniedzējs tika nopratināts bez advokāta pašā kriminālprocesa sākumā;
7. vienprātīgi *nospriež*, ka Konvencijas 6. panta 1. un 3. punkts nav pārkāpts attiecībā uz ierobežoto saziņu starp pieteikuma iesniedzēju un viņa advokātu tiesas sēžu laikā;
8. vienprātīgi *nospriež*, ka Konvencijas 8. pants ir pārkāpts;
9. vienprātīgi *nospriež*, ka Konvencijas 13. pants ir pārkāpts saistībā ar 3. pantu;
10. vienprātīgi *nospriež*, ka Konvencijas 13. pants nav pārkāpts saistībā ar 8. pantu;
11. vienprātīgi *nospriež*, ka:
- a) atbildētājam valstij triju mēnešu laikā no dienas, kad šis spriedums saskaņā ar Konvencijas 44. panta 2. punktu ir kļuvis galīgs, ir jāizmaksā pieteikuma iesniedzējam šādas summas, kas konvertējamas Ukrainas grivnās pēc maksājuma dienā spēkā esošā kursa:
- i) 10 000 EUR (desmit tūkstoši *euro*), kā arī visi nodokļi, kas varētu būt piemērojami attiecībā uz morālā kaitējuma atlīdzinājumu;
- ii) 1000 EUR (viens tūkstotis *euro*), kā arī visi nodokļi, kas varētu būt piemērojami attiecībā uz tiesāšanās izdevumiem;
- b) no dienas, kad pagājuši minētie trīs mēneši, līdz maksājuma veikšanai šai summai pieskaitāmi procenti pēc vienkāršas likmes, kas vienāda ar Eiropas Centrālās bankas aizdevuma uz nakti procentu likmi kavējuma periodā, pieskaitot trīs procentpunktus;
12. vienprātīgi *noraida* pārējo pieteikuma iesniedzēja prasības daļu par taisnīgu atlīdzību.

Sagatavots angļu valodā un paziņots rakstveidā 2012. gada 20. septembrī saskaņā ar Tiesas reglamenta 77. panta 2. un 3. punktu.

Sīvens Filipss [*Stephen Phillips*]
nodaļas sekretāra vietnieks

Dīns Špīlmanis [*Dean Spielmann*]
priekšsēdētājs

Saskaņā ar Konvencijas 45. panta 2. punktu un Tiesas reglamenta 74. panta 2. punktu šim spriedumam ir pievienots tiesnešu Špīlmaņa, Zupančiča un Paueres-Fordes kopīgi paustais atšķirīgais viedoklis.

D. Š.
Dž. S. F.

TIESNEŠU ŠPILMAŅA, ŽUPANČIČA UN PAUERES-FORDES KOPĪGI PAUSTAIS ATŠKIRĪGAIS VIEDOKLIS

1. Mēs nevaram piekrist Tiesas konstatētajam, ka Konvencijas 3. pants nav pārkāpts attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja turēšanu metāla “būrī” lietas izskatīšanas laikā. Šķiet, ka apsūdzēto, tostarp vēl nenotiesāto, turēšana šādos būros Ukrainā ir standarta procedūra (skat. sprieduma 41. un 60. punktu). Šī procedūra pati par sevi ir ļoti problemātiska.
2. Tiesa šajā sakarā ir konstatējusi pārkāpumu vairākos gadījumos un apkopojusi savu praksi lietā “Hodorkovkis pret Krieviju” (Nr. 5829/04, 2011. gada 31. maijs) šādi:

“123. Tiesa norāda, ka prakse ievietot krimināllietā apsūdzēto sava veida “īpašā nodalījumā” tiesas zālē pastāvēja un, iespējams, pastāv vairākās Eiropas valstīs (Armēnijā, Moldovā, Somijā). Dažās valstīs (piemēram, Spānijā, Itālijā, Francijā un Vācijā) apsūdzētos tiesas sēžu laikā reizēm ievieto stikla būrī. Šāda prakse laiku pa laikam tiek skatīta kopā ar nevainīguma prezumpcijas nodrošināšanu saskaņā ar Konvencijas 6. panta 2. punktu (skat. lietu “Ogists [*Auguste*] pret Franciju”, Nr. 11837/85, 1990. gada 7. jūnija Komisijas ziņojums, D. R. 69, 104. lpp.; skat. arī lietu “Mērbrejs [*Meerbrey*] pret Vāciju”, Nr. 37998/97, 1998. gada 12. janvāra Komisijas lēmums). Pēdējos gados Tiesa ir sākusī izskatīt praksi, raugoties arī no Konvencijas 3. panta skatupunkta. Piemēram, lietā “Sarbars [*Sarban*] pret Moldovu” (Nr. 3456/05, 90. punkts, 2005. gada 4. oktobris) pieteikuma iesniedzēju nogādāja tiesā roku dzelžos un turēja būrī tiesas sēžu laikā, lai gan viņš tika apsargāts un nēsāja ķirurģisko kakla apakli (skat. *a contrario* lietu “Potapovs [*Potapov*] pret Krieviju” (lēm.), Nr. 14934/03, 2006. gada 1. augusts). Konvencijas 3. panta pārkāpums tika konstatēts lietā, kurā pieteikuma iesniedzēju nepamatoti saslēdza roku dzelžos atklātās tiesas sēdēs (skat. lietas “Gorodņičevs [*Gorodnichev*] pret Krieviju”, Nr. 52058/99, 105.–109. punktu, 2007. gada 25. maijs). Pieteikuma iesniedzēja saslēgšana roku dzelžos radīja Konvencijas 3. panta pārkāpumu situācijā, kur nebija pierādāms nopietns drošības apdraudējums (skat. lietas “Enafs [*Henaf*] pret Franciju”, Nr. 65436/01, 51. un 56. punktu, ECT 2003-XI; un lietas “Istrati [*Istratii*] un citi pret Moldovu”, Nr. 8721/05, 8705/05 un 8742/05, 57. un 58. punktu, 2007. gada 27. marts).

124. Visbeidzot nesenajā lietā “Ramišvili un Kohreidze pret Gruziju” (Nr. 1704/06, 98. punkts un turpmākie punkti, 2009. gada 27. janvāris) Tiesa ļoti līdzīgos faktiskajos apstākļos nolēma, ka: “[...] Sabiedrība vēroja pieteikuma iesniedzējus [tiesas zālē] [...] metāla būrī [...] Visu laiku tiesas zālē atradās pamatīgi bruņoti apsargi melnās maskās, [...] tiesas sēdi pārraidīja tiešajā ēterā [...] Šāda barga un naidīga tiesvedība vidusmēra novērotājam varēja radīt priekšstatu, ka tiek tiesāti “ārkārtīgi bīstami noziedznieki”. Apstrīdētā izturēšanās tiesas zālē ne vien bija pretrunā nevainīguma prezumpcijas principam, bet arī pazemoja pieteikuma iesniedzējus [...] Tiesa arī piekrit pieteikuma iesniedzēju apgalvojumam, ka īpašo spēku atrašanās tiesas ēkā radīja viņos baiļu, dusmu un mazvērtīguma izjūtu [...]

Tiesa norāda: ņemot vērā to, ka pieteikuma iesniedzēji bija sabiedrībā zināmas personas, nebija iepriekš sodīti un kārtīgi uzvedās krimināllietas izskatīšanas laikā, Valdība nevarēja pamatot viņu ieviešanu restotā nožogojumā atklāto tiesas sēžu laikā un “īpašo spēku” izmantošanu tiesas ēkā. Lietas materiālos nav norādes pat ne uz mazāko risku, ka pieteikuma iesniedzēji, kuri bija labi zināmas un acīmredzami nekaitīgas personas, varētu bēgt vai izturēties vardarbīgi tiesas sēdēs vai laikā, kad viņus pārveda uz tiesas ēku [...]

Tiesa šo pieeju nesen apstiprināja lietā “Ašots Harutjunjans pret Armēniju” (Nr. 34334/04, 126. punkts un turpmākie punkti, 2010. gada 15. jūnijs), kurā pieteikuma iesniedzējs tika turēts metāla būrī visā lietas izskatīšanas laikā apelācijas tiesā un kurā Tiesa šā iemesla dēļ konstatēja Konvencijas 3. panta pārkāpumu.

125. Tiesas ieskatā lielākā daļa izšķirīgo pazīmju iepriekšminētajās Gruzijas un Armēnijas lietās bija arī šajā lietā. Proti, pieteikuma iesniedzējs tika apsūdzēts nevardarbīgos noziegumos, nebija iepriekš sodīts, un nebija nekādu pierādījumu, ka viņam ir tieksme uz vardarbību. Valdības norāde uz zināmu “drošības apdraudējumu” bija pārāk neskaidra, un to nepapildināja nekādi konkrēti fakti. Izrādās, ka

---

“metāla būris [...] tiesas zālē atradās pastāvīgi un kalpoja kā nožogojums un ka pieteikuma iesniedzēja ievietošanu tajā nenoteica nekāds reāls risks, ka viņš varētu bēgt vai izturēties vardarbīgi, bet gan vienkārši tas, ka tā bija sēdvietā, kur viņam kā apsūdzētajam krimināllietā bija paredzēts sēdēt” (skat. iepriekšminētās lietas “Ašots Harutjunjans pret Armēniju” 127. punktu). Turklāt runa nebija par pieteikuma iesniedzēja drošību vai līdzapsūdzēto drošību. Visbeidzot pieteikuma iesniedzēja tiesas procesu atspoguļoja gandrīz visi lielākie valsts un starptautiskie plašsaziņas līdzekļi, tāpēc pieteikuma iesniedzējs šādos apstākļos pastāvīgi atradās sabiedrības uzmanības lokā. Tāpat kā Ašota Harutjunjana lietā Tiesa secina, ka “šāda bargā un naidīga tiesvedība vidusmēra novērotājam varēja radīt priekšstatu, ka tiek tiesāts ārkārtīgi bīstams noziedznieks. Turklāt [Tiesa] piekrīt pieteikuma iesniedzējam, ka šāda izrādīšana sabiedrībai pazemoja viņu, ja ne sabiedrības, tad viņa paša acīs, un radīja viņā mazvērtīguma izjūtu” (128. punkts).

126. Kopumā drošības pasākumi tiesas zālē, ņemot vērā to kumulatīvo efektu, šajos apstākļos bija pārmērīgi, un pieteikuma iesniedzējs un sabiedrība tos pamatoti varēja uztvert kā pazemojošus. Tāpēc Konvencijas 3. pants ir pārkāpts, jo izturēšanās bija pazemojoša šā panta izpratnē.”

3. Īsā argumentācija sprieduma 63. punktā, pamatojot konstatēto, ka Konvencijas 3. pants nav pārkāpts, nešķiet pārliecinoša.

4. Protams, pieteikuma iesniedzējs tika turēts aizdomās par īpaši vardarbīgu noziegumu izdarīšanu. Taču tas nav pareizais kritērijs. Ievērojot nevainīguma prezumpcijas principu, vienīgais kritērijs būtu, vai tiesā ir faktiskas un konkrētas drošības apdraudējums. Sprieduma 64. punktā Tiesa pareizi norāda, ka drošības apdraudējums netika pierādīts ar konkrētiem faktiem. Turklāt Tiesa uzsver, ka valsts tiesa nebija pienācīgi izvērtējusi šo apdraudējumu.

5. Šajos apstākļos, pat ņemot vērā to, ka lieta netika plaši atspoguļota plašsaziņas līdzekļos, pieteikuma iesniedzēja ievietošana metāla “būrī” *per se* bija pazemojoša izturēšanās. Tāpēc mēs uzskatām, ka ir pārkāpts Konvencijas 3. pants.